

DZIEWICZY (47) ai

dziewiczny (45), **dziewicy** (2); *dziewicy StryjKron*; *dziewiczny : dziewicy SkarŻyw* (2 : 1).

e jasne.

sg m N *dziewiczny* (9) [w tym: *dziewicy SkarŻyw* 120 może G sg od DZIEWICA]. ◇ G *dziewiczego* (4); -ego (1), -(e)go (3). ◇ D *dziewicz(e)mu* (1). ◇ A *dziewiczny* (8) [w tym: *dziewicy StryjKron* 271 może G sg od DZIEWICA], *dziewiczégo* (1). ◇ L *dziewiczym* (8). ◇ fN *dziewiczã* (2). ◇ G *dziewicz(e)j* (1). ◇ I *dziewiczã* (1). ◇ n N *dziewiczé* (5); -é (3), -(e) (2). ◇ G *dziewiczego* (1). ◇ D *dziewiczému* (1). ◇ L *dziewiczym* (1). ◇ pl A subst *dziewiczé* (3); -e (2), -(e) (1). ◇ I f *dziewicz(e)mi* (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI(XVII – XVIII) i XVIII w.

Przymiotnik od „dziewica”:

1. *Właściwy dziewicy, należący do dziewicy, paniński; niewinny; virginalis, virgineus Mącz, Cn; virginarius Cn* (47) : *BierRaj* 20; O iako barzo łerce *dziewiczé* od boleści tedy było zranioné *OpecŻyw* 148v; zellán z nieba łyn od oyttza człowieku na zbawienie ien wstąpił w trzewa *dziewiczée/* wziął na łię cialo człowieczée. *OpecŻyw* 161, 3, 6v, 8, 148v, 149v, 187v, 188; *PatKaz III* 102v; *TarDuch* A8v, B; Ten Henrik Cefarz miał żonę Kunegundę świętego żywotá/ kthora *dziewiczny* żywot w małżeńftwie wiodłá *BielKron* 289v; *Mącz* 282a, 499a; *Mocz Dżiewiczny/* ma być przyżoółć/ á przeto kiedy iest śyny á iáfný/ práwá dżiewkę známionuie *SienLek* 27v, 72; *KochTr* 10; *KlonŻal* C4 [2 r.].

Wyrażenia: »dziewicza czystość (a. czystota)« [szyk 1 : 1] (2); daię iey ij mię porodzielka/ wślakoż ořtanie w tzałořtzij iey czyłtota *dziewiczã*. *OpecŻyw* 7; *SkarŻyw* 231.

»dziewiczny podatek« [może też »dziewicze« w funkcji rzeczownika] (1) = *opłata na rzecz panującego przy wychodzeniu za mąż*: Ten to Henrik wiele praw dobrych wřtáwił á złe wygládził/ tho iest pomocne *dziewicze* y wdowie/ podatki. *BielKron* 360.

»dziewiczny stan« [szyk 14 : 5] (19): o they [*Dianie*] piřzã iž wżgardziłã byłã małżeńfkim łtanem á dzyewiczny łtan przyięłã *BielKron* 23; BOleřlaw Pudikus/ rzeczony wřtydliwy/ iž w *dziewicznym* łtanie z łwoiã żonã mieřzkał *BielKron* 359v, 2v, 44v, 143v, 160, 176 (12); *RejPos* 343; *RejZwierc* 30v; *WujJud* 209v; *SkarJedn* 68; *SkarŻyw* 12, 120; A tá [Poroskawia] pořlubiwřzy Pánu Bogu *dziewicy* łtan w czyłřořci chowác/ pořtrzyglã łię *StryjKron* 274.

peryfr. »syn *dziewiczny*« = *Chrystus* (2): podług twégo łwiadetzta/ łiřłki maiã iamy/ gniãzda niebiełcy ptácy/ ale łyn człowieczy/ to iest łyn *dziewiczny/* niemá gdzie by łwã głowę łklonił z łwymi zwoleniki. *OpecŻyw* 87, 148.

»zakon *dziewiczny*« (1): Tucia dzyewká zakonna boginiey Wełty byłã pomowiona o wżruffenie łwego zakonã dzyewiczégo *BielKron* 25.

Zestawienie: n-loc »dziewicze miasto« [przełkad grec. Παρθενópolis i niem. Magdeburg] (1): Tam [w mieřcie Magdeburgu] był bálwan Wenery/ ktory łtał ná woźie ze trzemi pannami/ dla thego ie zwano Pártenopolis/ *dziewicze* miáłto/ co Niemieclde łłowo Magdeburg wkázuie. *BielKron* 290v.

2. [Zestawienie: »mleko *dziewicze*« = *środek kosmetyczny*: wypál wodkę [...] wleyże w nię tyle mleká *Dziewiczégo* podług wági [...] Ale mleko *dziewicze* ták czyniã/ Weźmi łrebrney piány/ a warz iã w ocie [...] wley nieco olejku waynłřzynowego/ á wnet łie łtanie iáko mleko. *SienHerb* 513b.]

Synonim: *panieński*.

